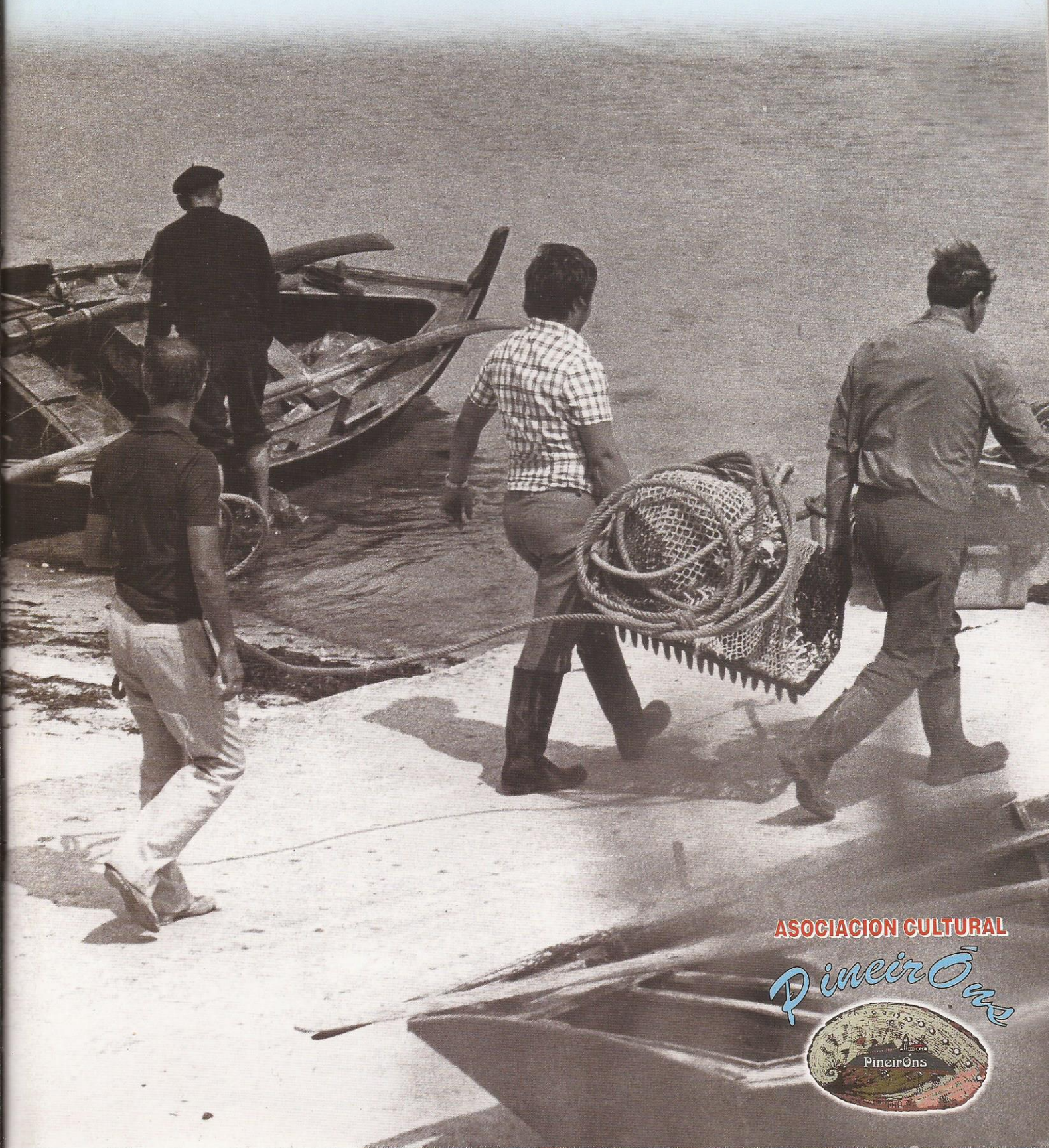

A UNIDOS

Nº 20

MAIO 2015

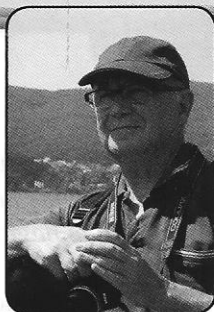

ASOCIACION CULTURAL

Pineiróns

O GROVE FAI 105 ANOS

Por: Lino J. Pazos Pérez

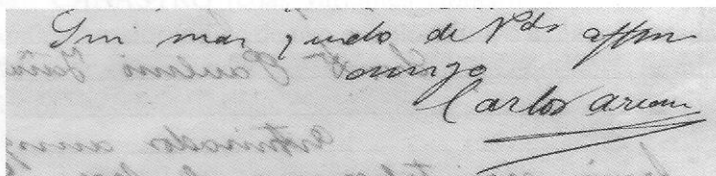
A vila, que gobernaba dende a alcaldía Leopoldo Benavides Otero, contaba nese ano con 3.969 habitantes de feito e 3.984 de dereito, recoñecendo na enquisa do *Directorio de Galicia* que a súa principal produción eran os cereais e o viño... Non sei, pero me dá que non preguntaron ben, pois deixar de lado a pesca, parécese cando menos arriscado.

O secretario do concello era Cándido Barral Otero, mentres se encargaba de impartir xustiza o xuíz Francisco Otero Goday, e a fiscalía recaía en Ezequiel Domínguez, sendo o secretario do xulgado Antonio Bargés, exercendo de avogados, Servando Martínez e Francisco Otero.

Había naquel ano uns cantos propietarios que tiñan a súa carteira de negocios ben diversificada, así, Antonio Bargés, que como xa vimos, exercía de secretario do xulgado, tiña tenda de comestibles, fábrica de salga e ferraxería; Leopoldo Benavides, que desempeñaba as funcións de alcalde, tiña un “centro de subscricións”, botica, librería, era ademais axente de seguros e banqueiro; Francisco Otero (pode que fose o xuíz), era avogado e banqueiro. Outros importantes patróns eran, a Viúva de José Botana (fábrica de elaborados de cunchas), Marqués de Casa Pardiñas, Eduardo Cea, Joaquín Álvarez, Vicente García ou Luis Antonio Mestre.

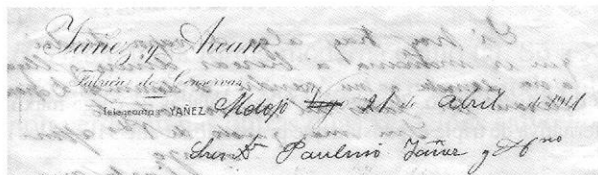

Como dicía, prodúcese estrañeza que non se tivera en conta a riqueza do Grove como potencia pesqueira e marisqueira (aínda non se deran conta de que era o “Paraíso do Marisco”), cando existían seis fábricas de salgadura, unha de escabeche e tres de conservas.

As de salga que figuraban nesta pescuda (os datos eran recollidos por axentes nomeados en cada comarca, que deberían estar ben informados) eran propiedade de Antonio Bargés, Manuel e Marcelino Carreró, Ventura Ferrer, a Viúva e fillos de Francisco Otero, e Adolfo Triñanes; as fábricas de conservas figuraban a nome de Fillos de Carreró (o mesmo que a de escabeches), Henri Chancerelle e Yáñez e Areán; e precisamente desta sociedade atopamos unha carta enviada dende O Grove o 21 de abril de 1911, asinada por Carlos Areán, á atención dos Sres. Paulino Yáñez e o seu irmán, de Vigo.

No documento, timbrado *Yáñez y Areán. Fábrica de Conservas. Telegramas: Yáñez* (o papel, de boa calidade, ten *marcas de auga*), o Sr. Areán participa ós seus socios (a os que se dirixe como estimados amigos) a produción da factoría de Meloxo, comunicándolle a compra de 54 caixóns (de sardiña) a 60 reais o caixón, que “*la estoy empacando en c/u de 30 blancas y luego seguiré con 24 Lión y Club... también empecé a hacer las 2.000 cajas, con tal motivo ya saben que se gasta mucha lata blanca... hay que encargar las etiquetas...*”.

A falta de sardiña era un problema engadido, se queixaba Carlos Areán, que encarecía o produto necesario para poder dar saída ós pedidos, que diso si que andaban ben, segundo se pode entender do que di o empresario grovense; “Ramón me ha dicho que vio en la Ría de Marín sardina por toda y abundante, yo aunque no cubra mucho (no) era partidario de pagar estos precios (¿), pero uno se desespera...”.

Noutra misiva, de 29 de novembro do mesmo 1911, dá conta da sardiña embarcada no vapor *Galaico*¹, con destino en Cherburgo e Trigau (¿); para o primeiro porto despacháronse 610 caixas de 22 unidades, da marca *Caporal*, e 270 de *Corvette*, mentres que para o cliente de Trigau, enviábanse 685 de *Atlas* e 305 de *Club*.

Os carpinteiros de ribeira estaban representados no Grove por Antonio e Francisco Camaño, Francisco Rodríguez e José Garrido (precisamente del falamos no último artigo de *Aunios* “Os Garrido: unha saga de carpinteiros de ribeira”), mentres que as panaderías atopábanse nas mans (nunca mellor dito) de Antonio Dovalo, Francisco Martínez, Francisco Padín e Francisco Sanmartín (Francisco era un nome moi común na antiga illa do Grove).

As ánimas estaban a cargo do párroco Salgueiro Blanco, mentres que os corpos eran atendidos polos doutores José Abalo, Eloy Álvarez, Cándido, Jacobo e Marcelino Otero; da mala xente interesábase o comandante de *carabineiros*, sarxento Eladio Fernández.

Como non podía ser doutra maneira, no Grove abrían as súas portas unas cantas baiucas; de José Álvarez, Manuel Franco, Juan Mascato e Francisco Sanmartín, que se anunciaba no *Directorio* como “cervexería”, toda unha modernidade para a vila.

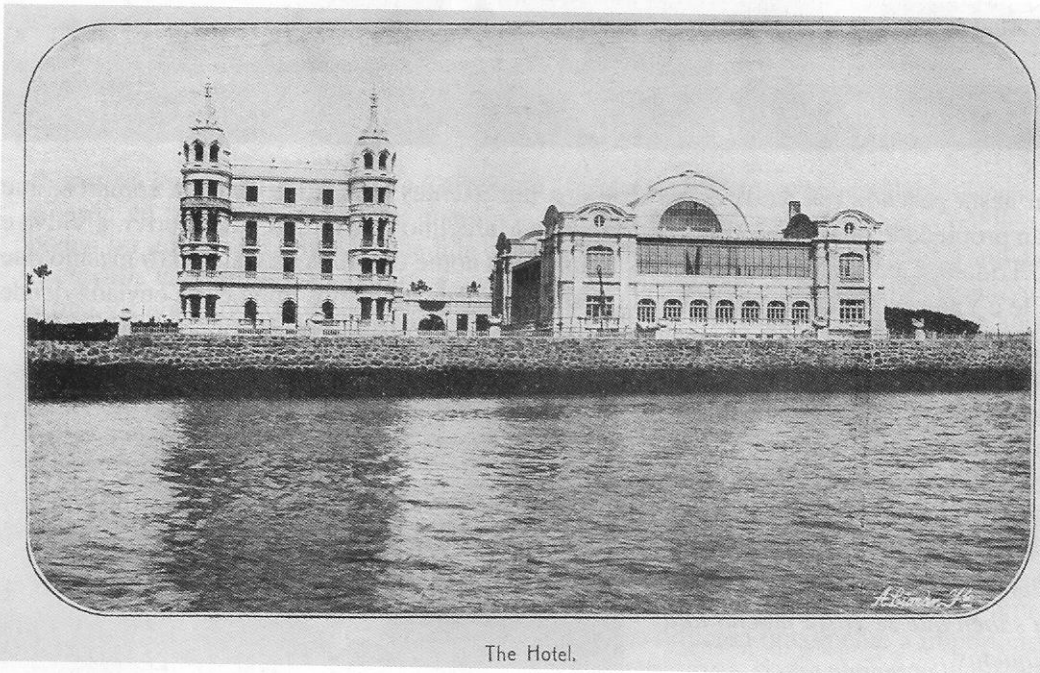
Como pasaba con Bueu, a maior parte da xente entraba e saía do Grove en barco, facendo a súas compras en Cambados ou Vilagarcía, cando non en Riveira; pero iso non quere dicir que non tivera accesos por terra, cos seus correspondentes servizos de transporte público.

Cara a Cambados saía tódolos días unha carruaxe tirada por cabalos, cun custe de 0,25 pesetas asento; a Sangenjo e Pontevedra, servizo diario, 2,50 pesetas sentado, mentres que para achegarse á illa da Toxa había que botar man de Francisco Sanmartín (posiblemente o dono da cervexería) para poder achegarse a ela.

Para completar a oferta, existía un servizo de automóviles que unían O Grove e Pontevedra, directamente, pero tan só nos meses de xuño, xullo, agosto e setembro, posiblemente para atender as necesidades dos turistas que fan toma-las augas á Toxa, dado que o establecemento de Augas Minerais “*clorurado-bromurado sódicas, carbónico-lítico-arsenicales*

y termales” (así se anunciaba) da que era xerente Rodríguez Porrero (como médico figuraba Vicente García Millán), abría as súas portas do 1º de xuño ó 30 de setembro.

A illa da Toxa era todo un reclamo para a alta sociedade, publicitándose nas mellores revistas españolas e do estranxeiro; e precisamente na *Guide to the tourist* de 1912 atopamos os prezos dos billetes a Pontevedra “*for a light carriage of 4 seats*” (carruaxe lixeiro de catro prazas), 17,50 pesetas, e se se trataba dunha carruaxe de 6 asentos, 25 pesetas (creo que nos dous casos tratábase do custe do aluguer do vehículo).

The Hotel.

¹ O *Galaico* era un vapor matriculado en Vilagarcía en 1905, de 705 toneladas de rexistro bruto, 396 netas e 900 toneladas de carga máxima; 58,55 metros de eslora, 8,55 de manga e 5,10 de puntal, que montaba unha máquina alternativa de triple expansión que proporcionáballe 91 cabalos nominais, propiedade do armador de Riveira, Fernández Martínez.